

AAN DE SLAG MET DE RI&E

steunpunt
RI&E

Een stap-voor-
stap handleiding
voor
ondernemers
die geen risico
willen lopen

EEN RI&E

“ALS ONDERNEMER WIL IK GRAAG GELD VERDIENEN, MAAR IK WIL LATER GEEN WERKNEMERS TEGEN KOMEN DIE ZEGGEN HOE JIJ MET MIJ BENT OMGEGAAN...”

Een RI&E?

Ondernemen is risico's lopen

Een ondernemer loopt risico's; dat weet u als geen ander. Het product waarin u investeert moet aanslaan, uw klanten moeten betalen, er moet niet ingebroken worden in uw bedrijf. Allemaal risico's. Dat hoort nu eenmaal bij het ondernemerschap. Zolang alles goed gaat, verdient u er met uw personeel een aardige boterham mee.

Kent u alle risico's? Ook voor uw personeel en uw materieel?

Maar wat als er plotseling een ongeval met een machine gebeurt? Een medewerker gevaarlijke stoffen binnenkrijgt? Of als iemand uitvalt omdat hij of zij te zwaar werk heeft, of te veel? Dan staat de productie stil, of moet u het met een persoon minder doen. Daar komen nog de kosten van verzuim en mogelijke reparaties bij. Bovendien brengt het uw goede naam in gevaar. Kortom, behoorlijke risico's!

Met een RI&E zet u deze risico's op een rij.

Zo kunt u ze gericht aanpakken!

U heeft vast wel eens gehoord van een Risico-Inventarisatie en -Evaluatie, ofwel RI&E. Een RI&E is eigenlijk twee dingen: een LIJST met alle (veiligheids- en gezondheids) risico's in uw bedrijf, en een PLAN voor het oplossen ervan. Met die twee kunt u de risico's voor uw personeel en uw bedrijf terugdringen. Dus ook het financiële risico.

De RI&E is niet ingewikkeld.

WEL VERPLICHT voor iedere ondernemer met personeel!

Ingewikkeld? Dat valt mee. U moet er gewoon even voor gaan zitten. Belangrijk is een RI&E wél. Zo belangrijk dat de overheid de RI&E via de Arbowet verplicht heeft gemaakt voor alle ondernemers met personeel: Inspectie SZW controleert hier dan ook op.

De RI&E is dé basis van uw arbobeleid

De RI&E vormt als het ware het fundament van uw arbobeleid. Pas als u weet waar de risico's liggen in uw bedrijf en wat het mogelijke effect van deze risico's is, kunt u de juiste maatregelen nemen. Met behulp van de RI&E krijgt u voor uzelf scherp waar u mee aan de slag moet en op welke manier. Het plan van aanpak vertelt u welke stap de volgende is.

Alles wat u moet weten over de RI&E!

Het opstellen van een RI&E kunt u met uw bedrijf gemakkelijk zelf doen. In dit boekje vindt u alle informatie die u kan helpen om een RI&E te maken. Door dit boekje als leidraad te gebruiken en de stappen uit te voeren, zorgt u dat u uw zaak op orde heeft. Niet alleen omdat de overheid dit wil, maar natuurlijk vooral omdat u als werkgever niet wilt dat uw personeel iets overkomt.

In dit boekje:

BENT U RI&E Plichtig

DE RI&E DOOR WIE

STAP 1 INVENTARISATIE

STAP 2 EVALUATIE

STAP 3 PLAN VAN AANPAK

STAP 4 TOETSEN VAN DE RI&E

STAP 5 AAN DE SLAG

MEER INFORMATIE

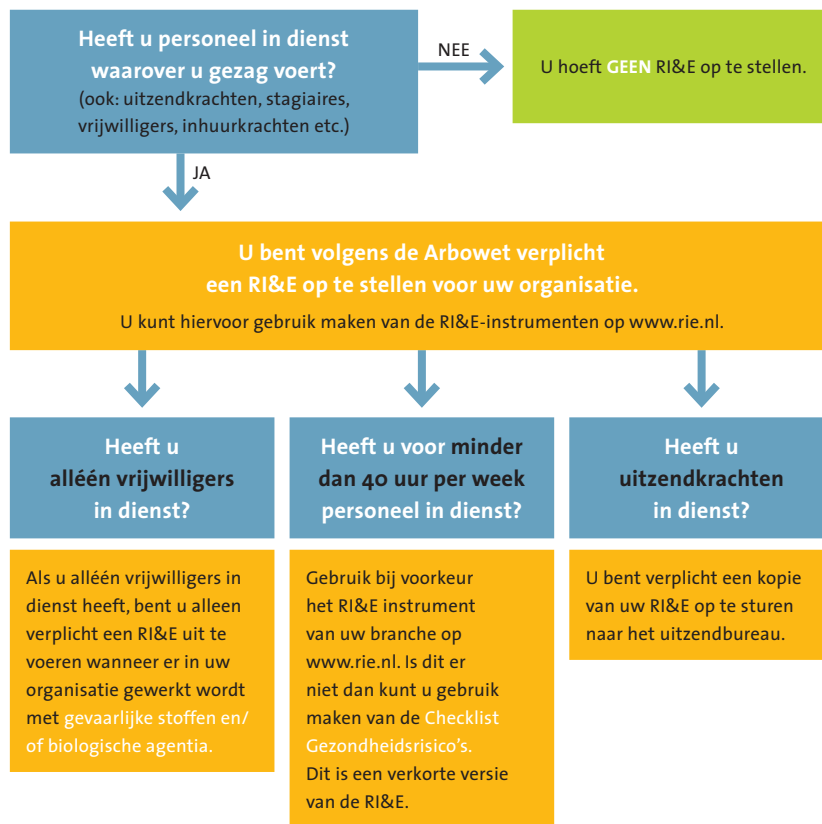
BENT U RI&E Plichtig

Waarschijnlijk wel

De Risico-Inventarisatie & -Evaluatie (RI&E) is al sinds 1 januari 1994 verplicht voor alle werkgevers met personeel in dienst. Het plan van aanpak is een verplicht onderdeel van de RI&E. Dit staat in artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet (Arbowet).

Met behulp van het schema hiernaast kunt u bepalen of ook u volgens de wet verplicht bent een RI&E uit te voeren:

Bent u RI&E plichtig?

De RI&E, door wie?

Het opstellen van een RI&E kunt u met uw bedrijf gemakkelijk zelf doen. Dit is de taak van de preventiemedewerker. Een preventiemedewerker is iemand die zich in het bedrijf (ook) bezighoudt met de veiligheid en gezondheid op de werkvloer. In grote bedrijven (> 25 werknemers) moet hier iemand voor zijn aangewezen. In kleine bedrijven is het vaak de directeur die de taken van de preventiemedewerker verzorgt.

Het opstellen en uitvoeren van de RI&E is één van de wettelijke taken van de preventiemedewerker. Alleen in uitzonderingsgevallen kan dit worden uitbesteed aan een externe partij. Dit kost in de meeste gevallen echter wel geld. Wie slim is, voert zijn RI&E dus zelf uit.

Betrekken van werknemers

De werkgever of preventiemedewerker kan ook de hulp inschakelen van andere werknemers in het bedrijf. Werknemers kunnen een goede bijdrage leveren aan het opstellen van de RI&E. Zij hebben tenslotte dagelijks met eventuele risico's te maken en weten wat er op de werkvloer speelt. Door werknemers te betrekken, zullen zij waarschijnlijk ook eerder het belang zien van nieuwe maatregelen. Zo kunt u samen naar oplossingen zoeken die ook goed passen in de dagelijkse praktijk op de werkvloer. Dáár moeten ze tenslotte vaak toegepast worden!

DE RI&E DOOR WIE

“DE RI&E VORMT HIER, NAAST PROTOCOLLEN OVER HOE VEILIG TE WERKEN, EEN ONDERDEEL VAN DE WERKBESPREKING. ZO WORDT HET IETS VAN DE HELE PRAKTIJK.”

STAP 1 INVENTARISATIE

STAP 1

Inventarisatie: Welke risico's spelen er in uw organisatie?

Alle risico's in uw bedrijf op één lijst

De eerste stap van het uitvoeren van een RI&E is het maken van een lijst met de risico's in uw bedrijf. Dit wordt inventarisatie genoemd. Een manier om dit te doen is om werkrisico's in te delen naar risicosoorten. Door elk van de onderstaande categorieën langs te gaan, voorkomt u bijvoorbeeld dat u minder direct zichtbare risico's over het hoofd ziet. Maar gaat u ook eens na of u andere arbozorg op orde heeft zoals BHV, arbodienstverlening en een preventiemedewerker.

TYPE RISICO	VOORBEELDEN
Fysieke risico's / Ergonomie	Tillen, kracht zetten, werken in een ongemakkelijke houding, lang staan, beeldschermwerk, trillingen
Psychosociale risico's	Emotioneel zwaar werk, werkdruk, stress, agressie op het werk, onregelmatige werktijden
Veiligheidsrisico's / omgevingsrisico's	Valgevaar, snijgevaar, aanrijdgevaar, gevaarlijke stoffen, staling, werken in hitte of kou, lawaai

MAKKELIJK

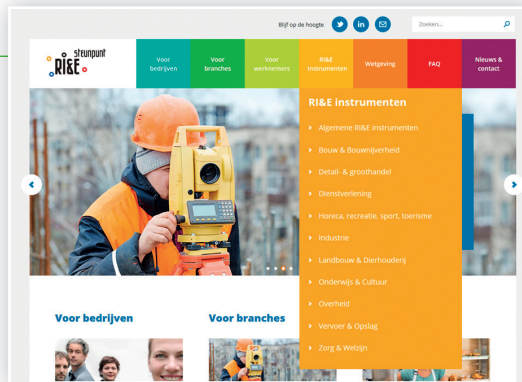
RI&E-INSTRUMENTEN OP WWW.RIE.NL

U kunt uw RI&E zelf opstellen, maar u kunt hierbij ook gebruikmaken van zogenaamde RI&E-instrumenten. Een RI&E-instrument is een hulpmiddel bij het opstellen van de RI&E. Deze instrumenten zijn ontwikkeld door brancheorganisaties. De risico's die hierin aan bod komen zijn afgestemd op de meest voorkomende risico's in de betreffende branche.

Op www.rie.nl is het RI&E-instrument voor uw bedrijf eenvoudig te vinden onder het tabblad "RI&E-instrumenten". Zoek uw branche op en lees de betreffende informatie om meer te weten te komen over het RI&E-instrument.

GEEN INSTRUMENT OP WWW.RIE.NL?

Is er voor uw branche geen RI&E-instrument beschikbaar? Dan kunt u kijken of er een instrument beschikbaar is in een branche waar de werkomstandigheden vergelijkbaar zijn met uw bedrijf of branche. Als dat niet het geval is kunt u gebruik maken van het algemene MKB RI&E-instrument. Dit is een algemeen RI&E-instrument en dus niet specifiek gericht op uw type bedrijf. Daarom adviseren wij

om naast het doorlopen van deze lijst ook zelf nog na te gaan of u alle risico's binnen uw bedrijf heeft meegenomen.

Ook kunt u bij uw eigen brancheorganisatie navragen of zij een RI&E-instrument hebben. Niet alle in Nederland bestaande RI&E-instrumenten staan namelijk op de website van het Steunpunt RI&E-instrumenten. Brancheorganisaties kunnen op www.rie.nl bovendien lezen hoe ze een RI&E-instrument kunnen ontwikkelen. U kunt uw brancheorganisatie daarop wijzen.

CHECKLIST GEZONDHEIDSRISICO'S

Een speciaal instrument is er voor bedrijven die voor maximaal 40 uur per week arbeid laten verrichten (alle werknemers bij elkaar opgeteld). Zij mogen ook gebruik maken van de 'Checklist Gezondheidsrisico's'.

Dit is een verkorte versie van de RI&E. Deze checklist is te vinden via het menu op de homepage van www.rie.nl

STAP 2

Evaluatie: Hoe groot is het risico?

Risico's sorteren: de belangrijkste boven aan

Nadat de lijst met risico's in uw bedrijf opgesteld is, komt het evalueren van de risico's. Vergelijk alle risico's van de lijst en zet ze in de goede volgorde onder elkaar, de belangrijkste bovenaan. Dit helpt om prioriteiten te stellen voor uw plan van aanpak.

Stel uzelf daarbij de volgende vragen:

1. Hoe groot is de kans op dit risico?
2. Hoe vaak wordt men blootgesteld aan dit risico?
3. Hoeveel werknemers lopen er gevaar?
4. Wat zijn de mogelijke gevolgen van dit risico?
5. Welke risico's kunnen schade veroorzaken aan uw medewerkers, apparaten of het productieproces?
6. Welke risico's zien uw medewerkers graag aangepakt?

De digitale instrumenten helpen u bij het evalueren van de risico's.

STAP 2 EVALUATIE

“IK VIND DAT WE MET Z'N ALLEN VEILIG MOETEN WERKEN. DIT MOETEN WE OOK UITSTRALEN NAAR KLANTEN EN OPDRACHTGEVERS. JE WERKT 40 UUR PER WEEK, 40 JAAR LANG. DAT MOET JE MET PLEZIER DOEN EN DAT MOET JE VEILIG DOEN. DAT HET WETTELIJK VERPLICHT IS, IS VOOR MIJ BIJZAAK.”

STAP 3

Plan van aanpak: Hoe gaat u uw risico's aanpakken?

Wie doet wat, en wanneer?

U heeft nu een lijst met "Things to Do". In een plan van aanpak geeft u aan welke maatregelen genomen gaan worden om de risico's op te lossen. Hiervoor geldt dat voorkómen beter is dan genezen! Probeer daarom de risico's aan te pakken bij de oorzaak in plaats van het gevolg. Ga één voor één de risico's bij langs en geef precies aan hoe het voorkomen of verminderd moet worden. Met welke maatregel? Wat is er daarvoor nodig? Wie gaat ermee aan de slag en wanneer? Wat zijn de kosten? Wanneer bent u tevreden? Ook de kennis en ervaring die nodig zijn om dit uit te voeren, vult u in. Geef ook expliciet aan binnen welke termijn de maatregelen zullen zijn ingevoerd. Inspectie SZW kan hier naar vragen.

OP ZOEK NAAR OPLOSSINGEN OF MAATREGELEN OM DE RISICO'S IN UW BEDRIJF TE BEHEERSEN?

De *Arbocatalogus* kan hierbij uitkomst bieden. De *Arbocatalogus* is een digitaal document waarin op sectorniveau oplossingen en aanbevelingen zijn vastgelegd om veilig en gezond te werken. De *Arbocatalogus* staat vermeld bij de RI&E instrumenten en is gemakkelijk te vinden via het menu op de homepage van www.rie.nl.

"WE HEBBEN EEN PLAN VAN AANPAK OMDAT JE WILT WETEN HOE HET OP HET GEBIED VAN ARBO STAAT EN OMDAT JE STRUCTUREEL AANDACHT WILT. ALS JE DIT NIET DOET, DAN LAAT JE SNEL DINGEN LIGGEN EN GAAN DINGEN VOLGENS DE WAAN VAN DE DAG."

STAP 3 PLAN VAN AANPAK

STAP 4

Toetsen van de RI&E

Voldoet uw RI&E aan de richtlijnen volgens de wet?

Nadat u de risico's in uw organisatie geïnventariseerd en geëvalueerd hebt en een plan van aanpak hebt gemaakt, is het zaak uw RI&E te laten toetsen. De wet verplicht in de meeste gevallen dat uw RI&E door een gecertificeerde arbodienst/ deskundige getoetst wordt. Dit gebeurt door middel van een bedrijfsbezoek. Tijdens dit bezoek zal gekeken worden of alle risico's op uw lijst staan, of de situatie in het bedrijf goed is weergegeven en of de laatste normen en richtlijnen zijn gebruikt. Ook adviseert deze deskundige bij het plan van aanpak. Indien u geen contract heeft met een arbodienst, kunt u via www.rie.nl een lijst vinden met gecertificeerde arbodiensten.

Soms is toetsing niet nodig!

Er zijn uitzonderingen op de toetsingsverplichting. Of uw bedrijf toetsingsvrijstelling kan krijgen, hangt af van de grootte van het bedrijf en het soort RI&E-instrument dat u gebruikt om uw RI&E op te stellen. Aan de hand van het stroomschema hiernaast kunt u kijken of u verplicht bent om uw RI&E te laten toetsen, nadat u deze hebt opgesteld (dit laatste is voor praktisch alle bedrijven verplicht!).

Instemming en inzage

De RI&E en het plan van aanpak moeten ook worden toegezonden aan de ondernemingsraad (OR) of de personeelsvertegenwoordiging (PVT). Zij moeten met de RI&E en het plan van aanpak instemmen. Indien er geen OR of PVT is, geldt deze verplichting natuurlijk niet. Wel is in de Arbowet vastgelegd dat werknemers de RI&E moeten kunnen inzien wanneer zij dit willen (inzagerecht). Het is dan ook verstandig om de RI&E en het plan van aanpak te verspreiden onder uw personeel. Zo weet iedereen welke risico's er spelen en hoe die risico's aangepakt gaan worden.

STAP 4 TOETSEN VAN DE RI&E

Moet u uw RI&E laten toetsen?

“WE HEBBEN DE RI&E INGEVOERD NADAT WE NAAR HET NIEUWE KANTOOR VERHUISDEN. WE WILDEN TOEN DE NIEUWE OMSTANDIGHEDEN EN WERKPLEKKEN IN HET KANTOOR EVALUEREN OM DE RISICO'S IN KAART TE BRENGEN.”

STAP 5 AAN DE SLAG

STAP 5

Aan de slag!

Klaar? Dan bent u begonnen!

Nadat u uw RI&E en plan van aanpak hebt laten toetsen, is het tijd om aan de slag te gaan met de uitvoering van uw plan van aanpak. In het plan van aanpak heeft u aangegeven wie wát gaat doen en binnen welke termijn. U maakt zo'n plan niet voor niets, dus aan de slag ermee! Ook hierin zal de preventiemedewerker het voortouw nemen.

Uw Plan van Aanpak bij de hand

Het is verstandig om regelmatig, maar in ieder geval jaarlijks, uw plan van aanpak te bekijken en de voortgang te beoordelen. Zijn de afspraken die u heeft gemaakt nagekomen? Zijn er nog nieuwe zaken aan het licht gekomen die u wellicht in uw plan van aanpak moet verwerken? Kijk bijvoorbeeld eens kritisch naar de oorzaken van eventuele ongevallen of van verzuim. Misschien dat deze om nieuwe maatregelen vragen of dat ze meer prioriteit geven aan plannen die u al gemaakt had.

Ook wanneer u nieuwe investeringen wilt gaan doen of veranderingen in de manier van werken aanbrengt is het vaak wijsheid uw plan van aanpak erbij te pakken. Wellicht dat daarmee gelijk bepaalde risico's ook voorkomen kunnen worden. Dan slaat u twee vliegen in een klap. Bovendien geeft uw plan van aanpak u zicht op de kosten en de baten van elke maatregel. Zo kunt u dus beter een afweging maken tussen alternatieven.

Uw RI&E actueel houden

Als u grote aanpassingen in het bedrijf aanbrengt, moet u de RI&E ook aanpassen. Nieuwe machines, een nieuwe manier van werken, een reorganisatie of een nieuwe locatie? Veranderingen in uw bedrijf betekenen een aangepaste RI&E. U inventariseert dus opnieuw welke risico's er in uw organisatie spelen. Hiermee evalueert u tegelijkertijd de al genomen maatregelen. Als het goed is zijn de risico's waarop u actie ondernomen heeft namelijk afgenomen. Mocht dit niet zo zijn, dan wilt u dat natuurlijk ook weten.

Dus als met u met uw (eerste) RI&E klaar bent, dan bent u begonnen. Begonnen met het verbeteren van de veiligheid en gezondheid in uw bedrijf. En met verbeteren ben je nooit klaar!

Vragen? Hulp nodig? Meer informatie?

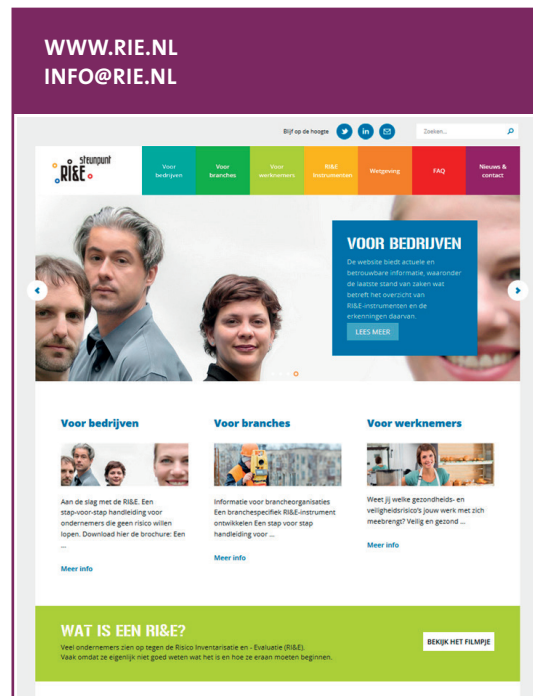
In dit boekje hebben we u op weg geholpen met de RI&E in uw bedrijf. Het lijkt soms ingewikkeld, maar als u er zich even in verdiept, hoeft een RI&E helemaal niet zo moeilijk te zijn. In de meeste gevallen kunt u dit namelijk eenvoudig zelf doen.

Mocht u toch nog vragen hebben of over bepaalde onderwerpen meer willen weten, dan biedt het Steunpunt RI&E-instrumenten u via de website www.rie.nl aanvullende informatie. U kunt hier terecht voor onder andere:

- een overzicht van RI&E-instrumenten per branche
- uitleg over wet- en regelgeving
- veel gestelde vragen
- de helpdesk

Heeft u inhoudelijke vragen over zaken die er in uw branche spelen, neemt u dan contact op met uw brancheorganisatie. De contactgegevens vindt u op de pagina van uw RI&E-instrument.

MEER INFORMATIE

Het Steunpunt RI&E-instrumenten

Het Steunpunt RI&E-instrumenten, een werkgroep van de Stichting van de Arbeid, heeft als doel de beschikbaarheid van branche RI&E-instrumenten voor bedrijven te stimuleren. Daarnaast draagt het Steunpunt zorg voor de erkenning van RI&E-instrumenten en de toegankelijkheid van RI&E-instrumenten via de website www.rie.nl. Ook kunnen bedrijven via www.rie.nl al hun vragen over de RI&E-verplichting stellen.

Het Steunpunt is met behulp van subsidie van het Ministerie van SZW tot stand gekomen. Het secretariaat van het Steunpunt RI&E-instrumenten is ondergebracht bij TNO.

TNO, juni 2015

Aan de slag met de RI&E

In het kader van het Keurmerk Veilig Ondernemen wordt hard gewerkt aan de externe veiligheid van uw bedrijventerrein. U loopt als ondernemer echter óók de nodige risico's, daarom helpen wij u bij het in kaart brengen van de risico's op uw werkvloer.

Een Risico Inventarisatie en Evaluatie, ofwel een RI&E helpt u om scherp te krijgen welke risico's er zijn in uw bedrijf en hoe u uw risico's aan gaat pakken. Het opstellen van zo'n RI&E en het maken van een plan van aanpak kunt u met behulp van dit boekje gemakkelijk zelf. Komt u er niet uit dan kunnen wij u tips geven en verder de weg wijzen naar praktische ondersteuning!

Waarom dit boekje? We willen onveilige situaties en verzuim graag een stap voor zijn. Immers, voorkomen is beter dan genezen! Neem de tijd om het te lezen en probeer met andere ogen naar uw werkomgeving te kijken. Niet alleen omdat de zorg voor veiligheid wettelijk verplicht is, maar vooral omdat u als ondernemer niet wilt dat uw personeel iets overkomt. Voor vragen en / of opmerkingen, bel of mail ons gerust!

Karen Louwers, Procesbegeleider RI&E
MKB-Nederland

T 073 844 2180
E karen@vnoncw-mkb.nl

